

fidelity

Skandinavisk High-End magasin

5/2008 6. årgang

34

Blindtest!

– verdens beste signalkabler

Exposure:

Ny integrert
budsjettreferanse?

ROGUE rørforsterker

Klassevinnere fra Hegel og EMM Labs

Din siste CD-spiller?

Vinyl ruler:

Pro-Ject RPM-1
ASR R1aa
Dynavector MC p.u.

NOK 98,-/DK 89,-/SEK 89,-
INTERPRESS
ISSN 1503-4291
771503 429032

Musikk: Notodden Bluesfestival, Vinylskatten, Godt Norsk, Sensasjonell utgivelse fra 2L, Opera i Dresden

Et musikalsk smykke!

Den ekstremt kostbare sølvkabelen til den danske tannlegen Søren Bertram, er det vakreste vi har sett. Et smykke! Men høy trynefaktor er heldigvis ikke det eneste positive. Lyden er er minst like ren og pen!

TEKST OG FOTO: KNUT VADSETH

Verden har gått av hengslene! De få virkelig rike blir stadig rikere og de mange fattige blir stadig fattigere. Det er pinadø ikke vanskelig å forstå at mange får spyfornemmelser av at noen meter ledning til musikkkanlegget – som i tilfellet Bertram – skal koste en halv million kroner i bare 2 kanaler. For et multikanalleg må man ut med millionen!

Selv her hjemme er det stadig flere som utmerket godt kan kjøpe et musikkkanlegg i millionklassen uten å reflektere nærmere over prisen- om det oppleves som en god handel. Og i min verden er et dyrt musikkkanlegg en uendelig mye bedre idé enn en egen jet, en Hummer eller en annen 4-hjulstrekket som stjeler lufta og vinner alle trafikkulykkene.

Men grunnen til at Fidelity i det hele tatt omtaler kabler og annet utstyr i denne prisklassen, er knapt nok for de få som vil kjøpe denne kabelen. Det mest interessante er å finne ut hvor mye bedre-om noe- den er mer normalpriset utstyr. Og om de har noe å lære oss andre; bortsett fra at det er bedre å være ung, vakker og rik enn gammel, stygg og fattig...

VINN. VINN

For hvis disse rådyre kablene låter bedre enn andre kabler og dermed gir enda større musikalske opplevelser fra ditt eksisterende lydanlegg, så betyr det faktisk at de sedvanlige kablene er en større musikalsk rottefelle enn vi har ant. De simpelthen kaldkvæler favorittmusikken din! Og hvis mange nok av oss avslører dette, skapes et behov som raskt vil fylles av ivrige produsenter som kan tjene mer penger på å få til en rasjonell produksjon med mindre fortjeneste pr. enhet. Dette heller enn å håndlage få eksemplarer med skyhøye produksjon- og markedsføringsutgifter. Den musikalske himmelriket som vi nå har hørt en flik av via Nordost Odin,

Jorma og nå altså Bertram, vil kunne oppnåes til odel og eie av mange flere...

HVIS nå disse rådyre kablene virkelig er bedre, så skylder vi både konstruktørene og rikingene som kjøper disse greiene, en stor takk. For da varer det kanskje ikke lenge før vi andre kan få den samme musikalske opplevelsen

«**HVIS nå disse rådyre kablene virkelig er bedre, så skylder vi rikingene en stor takk.**»

med mer normale budsjetter. Slik det har skjedd med høyttalere, forsterkere og ikke minst CD-spillere som nå på tampen av sin tid her på jorden(?) begynner å låte VIRKELIG bra...

EN NY DIMENSJON

Det første hakesleppet kom i et arrangement hos Oslo Hi-Fi Center hvor man på et Burmesteranlegg skiftet mellom de velkjente Valhalla kabler til den nye rådyre Odin modellen fra samme firma. Disse var entydig bedre, ikke 3-4 ganger så bra som prisen kunne indikere, men betydelig mer fyldig og avslappet uten å miste dramatikken. En hjerteskjærende forbedring på alle måter; hjerteskjærende fordi prisen knapt er for folk flest – selv om de selger bilen.

Jorma Koski sine kabler var også "bedre" på flere parametre enn vår referanse Valhalla, men jeg innrømmer at jeg ikke var særlig opptatt av HVOR mye bedre disse var. Jeg vurderte, arrogant nok, disse flotte kablene nærmest som en kuriositet på det skandinaviske markedet grunnet prisen. Jeg fikk imidlertid ny respekt for lyd kvaliteten da jeg hørte den balanserte signalkabelen i gruppetesten beskrevet lenger bak i bladet!

Bertram kablene så jeg for første gang på siste Horten-messe, men fikk aldri hørt dem. Jeg visste heller ikke hva de kostet! Og fikk bakoversveis da jeg fikk greie på prisen av den norske importøren High-End. Men da hadde jeg allerede lovet å lytte på dem...

Og allerede på high-end messen i Munchen fikk jeg en forsmak før jeg fikk koblet de opp i eget referanseanlegg. For der hadde Europadistributøren Audionord en stand med Magnepan høyttalere som de også distribuerer. Men det låt bare sånn der med et internasjonalt kjent kabelmerke. Dagen etter hadde man skiftet til Bertram sølv. For en fantastisk forbedring! Det var selvsagt en heldig match, men neppe ▶

bare det. For her opplevde vi en helt ny dimensjon i musikkpresentasjonen, noe vi skulle oppleve også i eget referanseanlegg.

Men pussig nok gikk denne "forbedringen" i Munchen mest i retning mer detaljer og oppløsning, omtrent som vi ville ha forventet av en Valhalla i forhold til mye annet. Men dette er slett ikke de mest typiske kvaliteter med denne superkabelen. Nesten tvert imot...

MER ENN ET VAKKERT FJES?

Man kan mer enn ane noen sammensatte ideer fra både Nordost Valhalla og andre kjente konstruksjoner i konstruksjonen av denne sølvkabelen med 5 tvinnede kordeller, utvalset med ekstrem

overflate i forhold til masse. Men som Valhalla er her mest luft og minimal kontakt med isolasjonsmaterialet; og med en fletteteknikk som vi mener å kjenne igjen fra for eksempel Kimber.

I motsetning til hva de fleste synes å tro, er kabler langt fra noen "voodoo", men overveiende basert på en rekke velkjente fysiske og elektriske egenskaper. Enda en grunn til å undres over all den urimelige kranglingen som omgir kabler og deres betydning for din musikk. Problemet med en ledning med større ambisjoner enn å flytte strøm frem til lypæra, er å få til en stabil mekanisk konstruksjon som makter å ta hensyn til noen av de viktigste musikkalske parametre, noe som alltid først og fremst vil være en subjektiv avveing.

«Etter en smule nøling,
innrømmer de fleste
av oss at lyden minner
mye mer om levende
musikk...»

En kunstform, simpelthen!

Og utseendet på Bertram er da også en form for visuell kunst; enten det er som høyttaler- eller signalkabel - da konstruksjonen ser ganske lik ut. Men lyden er, som vi opplever den, ganske så forskjellig fra vår egen referanse Valhalla. Dette selv om førsteinntrykket fra Munchen kunne tyde på noe annet. Lydmessig likner Bertram kabelen faktisk mye mer på Supra Sword med dens ganske mørke lydbilde som likevel slipper frem krispe detaljer i rikt monn. Problemet med et mørkt klangbilde er at mange opplever dette som "mindre oppløst" enn en lysere klangbalanse. Enda verre; mange opplever at en mørk klangbalanse struper dynamikken, et problem jeg selv har vært inne på i

forhold til de rimelige standard Supra, hvert fall den gamle typen jeg i sin tid jobbet med.

MUSIKK ELLER HI-FI?

Jeg må derfor skynde meg å tilføye at både undertegnede og resten av Fidelity-gjengen totalt sett mener at det komplette settet fra Bertram er det "beste" vi hittil har opplevd i stua, men altså ikke helt uten kontroverser med viktige parametre. Vår påstand er likevel at mange av de litt "tvilsomme" parametre på Bertramkabelen, simpelthen er et noe uvant resultat av langt mindre gnell og hissige forvrengningsfenomener enn vanlig. Og etter en smule nøling, innrømmer de fleste av oss at lyden minner mye mer om

levende musikk slik vi opplever den i konsertsalen, enn hva vi er vant til fra en typisk hi-fi anlegg!

Dette er ikke et enestående fenomen; noe av det samme skiller mellom Valhalla og Odin. Og det samme har skjedd med høyttalere som de siste par årene har løst noe av problemet i toppen med langt bedre diskantelementer. Det typiske hi-fi gnetlet i toppen er betydelig redusert. Men så lenge ALLE høyttalere låt like gærnt, hørte vi knapt problemet....

Det blir også litt som å rette opp et vaklevorent bord; etter å ha justert lengden på det ene benet som tydelig var for langt, oppdager man at også en eller flere av de andre beina må justeres en smule før bordet står helt støtt og i water. Og tro om ikke mange balanseteknikere nettopp "justerer" klangbalansen for å kompensere "feil" i eget monitorutstyr, enten det er fra høyttalere eller kabler...

Dette er årsaken til at vi i Fidelity benytter en rekke ulike musikkformer, innspillinger og platemerker når vi evaluerer et produkt. For plateinnspillingerne har minst like mye av sin særegne personlighet, ikke minst med hensyn til klangbalansen, som ulike rom og ulikt utstyr. Derfor mener vi at et "typisk" snitt av eksisterende plater av ymse teknisk kvalitet, er det eneste fornuftige utgangspunkt for en evaluering av utstyret. Selv om kanskje mange av platene egentlig er "feil"? ▷

DYRT OG DISKRET

Bertram sølvkabler i signalveien og til høyttalerne betydde en forvandling av lydbildet som de fleste normalt vil tro krever enn betydelig oppgradering av en eller flere av komponentene i det eksisterende anlegget. Selv om klangbalansen går mot det mørke, og dermed i de fleste ører låter mindre "oppløst", er det tydelig det motsatte som skjer med Bertram kabelen; det blir forbauende levende og naturlig ikke bare i det sedvanlige øvre mellomtone og diskantområdet, men også i øvre bass og mellomtone. Mye av denne opplevelsen av naturlighet og tilstedeværelse tror jeg skyldes en ekstrem hurtighet i lydgjennomgangen. Her er det ingenting som henger.

Bassen er generelt fyldigere og gir et mer solid fundament til musikken enn på våre referansekabel Valhalla, inkludert denne tilnærmet "rørklangen" som er en bitteliten smule romantisk med en slags halo rundt seg, (noen vil kalle det den typiske lyden av annenharmonisk forvrengning). Men som så absolutt har en kjerne av tyngde og fasthet. Men først og fremst er det mer kropp og fylde i mellomtonen som låter besnærende organisk når dette ligger i

opptaket i for eksempel stemmer, men samtidig gnistrende krispt og detaljert både i mellomtonen og oppover.

Diskanten er et ikketema. Vi snakker om borgerskapets diskrete sjarm, det låter simpelthen diskret dyrt og uprangende. Her er det akkurat så mye klasse som man forventer; rommet er fornemt opplyst som av varme glødelamper i motsetning til det grønngule og sterile neonlyset i taket i rimeligere settinger. En nærmest gylden klang; på grunn av eller på tross av alt sølvet?

Det mest frapperende er likevel det fenomenale rommet, en tredimensjonalitet som både med hensyn til størrelse og presis holografi er nærmest spøkelsesaktig.

KONKLUSJON

Bertramkablene gjør noe med lyden i anlegget som imponerte både under tegnede og samtlige i testpanelet på tross av den høye prisen. Alle opplevde også signalkabelen som den beste i den påfølgende gruppetesten! Likevel tror vi at høyttalerkabelen om mulig er enda bedre i forhold til konkurrentene. Men viktigst; vi støtter etter denne testen påstanden om at en kabel er minst like viktig som alle de

andre komponentene i anlegget!

Riktignok finner du i en annen artikkel i dette bladet et eksempel på at en annen forsømt komponent, nemlig forforsterkeren, kan være en minst like effektiv oppgradering pr. krone, men det forandrer ikke det faktum at en signal- og høyttalerkabel fra Bertram kan være en fornuftig oppgradering for de med et allerede helt topp anlegg. Og er det litt lyst og aggressivt, typisk for altfor mange anlegg, så er det enda mer å hente!

En annen fordel med å forsøke oppgradering med kabler, er at disse er lette å transportere og enkle å teste i anlegget. Men selv med full returret (og det bør du uansett ha!) kan det likevel lett koste deg dyrt!

Fordi anlegget ditt kan være verd det... ☺

Pris: Bal. sølv signalkabel

ca. kr 48.000 (1 m)

Sølv høyttalerkabel

ca. kr 149.000 (2x3m)

Importør i Norge: High End Internasjonal distr.: Audionord, Sverige

ANDRE MENINGER?

ANDERS ROSSNES:

Så deilig og organisk lyd. Og så megasvart stillhet mellom transientene. Bertram høres først ganske mørk ut, men alle detaljer er der. Her mangler ingenting. Og når crescendoet kommer...

Diskanten er utrolig oppløst, men så gullende ren at man kan oppleve den litt reservert. Også nivået lurer deg; her kan man dra på så mye høyere enn vanlig simpelthen fordi det aldri låter hardt og aggressivt. Det hele er totalt uanstrengt med masse forvrengningsproblemer og irriterende støy som man trodde skyldtes opptak, spiller, forsterker og høyttaler plutselig ELIMINERT; på grunn av en ledning!???

Utrolig også hva denne kabelen gjør for musikaliteten i anlegget. Vi snakker ikke lenger om et godt hi-fi anlegg, vi snakker om et fremragende musikk-anlegg. Rådyr selvfølgelig, men den kan så absolutt være verd pengene for mange.

HÅKON ROGNLIEN:

Først legger man merke til den mørke klangbalansen. Men deretter blir man mest opptatt av den ekstreme gjennomsiktigheten i lydbildet! Men det er ikke den eneste kontradiksjon; her er også en herlig avslappet lyd som samtidig både er engasjerende og til dels dramatisk. Og dette absolutte fraværet av støy; også støy fra hva jeg trodde skyldtes helt andre ting enn kabelen. Og til slutt rommet; dette overgår alt jeg tidligere har hørt med hensyn til størrelse og holografisk presisjon kun ved bytte av en passiv ledning.

MEN, her mangler muligens også en smule utklinging i presensnivået på grunn av en noe tilbaketrasket øvre mellomtone. Utvilsomt et aldeles glimrende kabelsystem. Men om det er verd pengene, lurer jeg litt på, gitt. INGEN kabel kan da være verd mange hundre tusen kroner?

TROND TORGESSKAR

Usedvanlig stort lydbilde. Usedvanlig ren lyd. Usedvanlig mangel på tradisjonell hi-fi opplevelse. Og usedvanlig holografisk presentasjon av artistene; totalt frigjort fra høyttalerne. Dog litt tørr og tilbaketrasket lyd i øvre mellomtone.

enkelte ganger er et hørbart problem, andre ganger slett ikke, uansett bruk av filtre.

EGEN ARTIKKEL

På grunn av sykdom har Celius i en periode vært fraværende fra markedet, men vi stilte oss positive til å teste ut hans nye kabelsystem med balanserte og ubalanserte signalkabler, høyttalerkabler og selvfølgelig strømkabler. Under tegnede tenkte å skrive en full test i dette bladet, men oppdaget at Trond Torgnesskar allerede hadde prøvd kablene i eget anlegg, og lot han skrive en "second opinion".

Artikkelen var imidlertid såpass god -og dyp at vi velger å trykke Tronds artikkel annet sted i bladet. Og det

uten "andre meninger?" enn at både høyttaler- og signalkabelen rett og slett er rimelig nøytral, lettflytende og nøktern; og med bare en smule mangel på drama og størrelse som litt mindre imponerende enn de aller beste- og til dels mye dyrere...

Men nå lar vi Trond først beskrive hva han hørte i gruppetesten, uten å vite hva det var- og tydeligvis uten å kjenne igjen noen spesielle særegenheter:

TESTPANELET

Trond Torgnesskar: Denne kabelen er homogen og nøytral uten at noe stikker seg ut i lydbildet. Mellomtonen er ørlite mørkere enn forgjengerne, men med imponerende god og kjapp bass. Felene

har all den harpiks og struktur vi kan ønske, men dybdeperspektivet er litt grunnere enn de beste hittil.

Håkon mente at Celiuskabelen ikke var fullt så stram nedover som et par av de andre, men hevder at den låter ubesværet ved høye lydtrykk, er harmonisk og generelt uangripelig i sin evne til å gjengi musikk. Jan melder til slutt at her er upåklagelig dybde og romopplevelse, at man opplever å være tett på utøverne og at det forøvrig er lite å bemerke av negative ting.

Og det mener vi i Fidelity må være veldig positivt i forhold til prisen!

Pris: kr 8.000 for 1m
Produsent:
Oblivion Tech. AS, Fagernes

BERTRAM PROXIMA SØLV SIGNALKABEL:

Beste lyd!

I løpet av sekunder var det full hakeslepp på 4 erfarne lyttere som ikke helt skjønnte hva som traff dem; den beste lyden fra det velkjente referanseanlegget som de noensinne hadde hørt!

Vi har en full artikkel om Bertram-kablene lenger fremme i bladet, så vi skal raskt gi ordet til testpanelet. Men før denne gruppetesten var Bertramartikkelen allerede skrevet. Og jeg antok at høyttalerkabelen i dette tilfelle var enda viktigere for lyden enn dette ene strekket med balansert signalkabel.

Derfor fryktet jeg at de fremragende

kvaliteter jeg hadde hørt med dette kabelsettet ikke skulle slå helt igjen- nom på gruppetesten. Og med alle de komplikasjoner og generell usikkerhet dette måtte medføre; både for oss og for leserne. Vi hadde tross alt lagt hodet på blokken og utropt Bertram til den beste kabelen vi hittil hadde hørt. Og vi hadde slett ikke fordømt det hele som svindel; tross den ekstremt høye prisen. Dette var ikke amalgam, men rent sølv å se på og rent gull å lytte til! Mente undertegnede før den nådeløse blindtesten...

Men det tok bare sekunder fra vi hadde satt på den vanlige Ravel- valsen før 4 par haker datt ned på knapphullet og 4 åpne munnar og 8 videåpne øyer stirret undrende på redaktøren; hva traff oss rett i følel- selivet?

TESTPANELET:

Håkon: Rom! Farger! Liv! Relativt mørk i klangbalansen på grunn av et forsiktig presensområde, men glim- rende kontroll og masser av plass til et lyd-panorama hvor artister og instru- menter oppleves i full størrelse. Den klart beste så langt.

Jan: Dagens hittil beste på tredimen- sjonalitet og dynamikk. Og samtidig MEGET gjennomslukt og absolutt uten slør. Og med en fremragende "renhet" i lyden med fravær av en rekke sedvan- lige urokilder. Alt holdes på plass med eksemplarisk ryddighet.

Anders: Nå snakker vi musikk, ikke teknikk! Romantisk og litt mørk, men detaljert og med et utrolig finkornet og ekstremt detaljert lydbilde. Et grandiose lydpanorama i enorm bredde, dybde og høyde. Jeg vil ha mer, mer, mer...

Trond: Hvilken innsikt; et åpent panoramavindu rett inn til musikken! Og hvilket storslagent rom og hvilken ekstrem presisjon i plassering både i bredde og dybde. Og hvilken dyna- mikk! Musikken oppleves forbløffende fri for støy og fysiske begrensinger.

Bertram signalkabel ble til slutt vurdert som "beste lyd" av 3 av 4 i testpanelet.

Pris: kr 48.000 for 1m
Distributør i Sverige og Danmark:
Audionord
Forhandler i Norge: High-End

Bertram er best!

Å kåre "beste lyd" var enkelt. Det var bare å si Bertram. 5 av 6 gjorde nettopp det. Å si hvem som fortjener betegnelsen "beste kjøp" er derimot nesten umulig uten å kjenne din økonomi og dine prioriteringer. Men vi prøver!

Det kanskje underligste resultatet i denne testen er at Valhalla ikke fikk bedre uttelling i referanseanlegget. Resten av anlegget består utelukkende av Valhallakabler fra strømforsyning via signalkabel mellom pre og effekttekt, samt høyttalerkabler; den siste med nye sko fra WBT NextGen.

Ifølge manges mening ville en Valhalla mellom signalkilde og forforsterker matche bedre enn noe annet. Men ingen hadde i dette tilfelle Valhalla særlig høyt oppe på favorittlisten. Det kan derfor like gjerne argumenteres at enda en Valhalla blir for mye av en god ting. Nytt blod med litt andre gener ble et pluss!?

Det andre som undret oss en smule, var at den suverene vinneren av "best lyd" hadde hørbare "feil" som alle reagerte på, nemlig en litt forsiktig øvre mellomtone som tok bort litt av snerten i transientene, men som uansett var så overlegen på alle andre parametre at bare en av de andre kom i nærheten. Så får hver enkelt av oss telle gullpengene å finne ut hvor sprø prisen på den danske kablet egentlig er...

Selv om Bertram var en ganske overlegen vinner om pris ikke er med i vurderingen, var de neste kablene på listen over "de beste" Transparent Ultra, Kimber og Jorma. Jorma koster mer enn Bertram, så den kan vi glemme. Men Kimber koster brokdelen av disse og mangler bare litt mer trøkk i dypbassen for i det minste å være veldig tett på.

Men selv om Transparent er dobbelt så dyr som Kimber, vurderer vi likevel Transparent Ultra til å ha denne ekstra magien som går utover de enkelte parametre. En av oss mente til og med at Transparent var best uansett pris. Alle andre hadde den som nummer 2. Alle er også enige om at dette er en vanvittig god kabel som opplagt vil gjøre vei i vellinga med mange toppanlegg som dermed blir enda bedre. Så får du vurdere om du for denne prisen heller vil ha en bedre CD-spiller (eller platespiller!) eller en bedre forforsterker som også vil kunne gjøre mye med lyden.

For mange vil likevel Kimber være et enda bedre kjøp, selv om den mangler litt trøkk nedover og ikke helt har det samme store rommet. Men altså til halve prisen av Transparent.

De rimeligste kablene i denne gruppen var begge norske. Og begge trivdes veldig godt sammen med de dyrere utlendingene. Her var, som man vil lese i blindtesten, ørsmå marginer. Bassen er i begge tilfelle tøffere og mer hardtslående enn på Kimber.

Både Oblivion og Eccofisk er genuin high-end med lyd så tett på de dyrere at man nok må ha et svært bra anlegg for å høre forskjell. Så kanskje disse rimeligste high-endere er det optimale kjøpet for deg? Prøv en da vel!

Og i neste Fidelity skal vi sammenlikne disse high-endere med litt rimeligere kabler...

KV